

Undersøkelse av kroppsåpninger hos menn og kvinner, og genitalia hos menn

Kurs:

Klinisk rettsmedisin i praksis ved seksualovergrep
2. november 2021

Overlege/gynekolog og førsteamanuensis
Kvinneklinikken, St. Olavs Hospital og NTNU

Disposisjon

- Kasuistikker
- Anogenital undersøkelse
 - Skadebeskrivelse, eksempler
 - Kvinner
 - Menn
 - Forekomst og assosiasjoner av skader
- Munnhule

Maria 17 år

Hun forteller at hun for ca. 15 timer siden våknet uten truse og at en mann har fortalt at de hadde sex

- Viktigste opplysninger om hendelsen
- Seksualanamnese

Seksuelle handlinger

- Vaginal inntrengning
 - Anal inntrengning
 - Oral inntrengning
 - Fremmedlegeme
 - Beføling, fingring
 - Sugning
 - Kondombruk
 - Glidemiddel
 - Ejakulasjon
- Disse handlingene kan være vanskelige for pasienten å snakke om
 - Gå ut fra at du ikke har fått vite alt!

Anamnese seksuell kontakt

- Risikovurdering
 - smitte
 - graviditet
- Seksuell erfaring med betydning for funn
 - ikke hatt samleieerfaring ->
 - siste frivillige samleie ->

Seksuelle handlinger

Spør også om

- Andre sykdommer (allergier, hudsykdommer)
- Hormonbehandling
 - Menopause
 - P-piller
- Fødsler, arr etter eldre rifter i mellomkjøttet
- Operasjoner
- Inflammatorisk tarmsykdom
- Obstipasjon
- Urinlekkasje

Hanna 21 år

Forteller at hun er blitt utsatt for voldtekt, at en bekjent med makt spredte lårene hennes og gjennomførte vaginalt samleie.

- Hvor på kroppen vil du da spesielt undersøke?

Den gynekologiske undersøkelsen

- Ytre undersøkelse
 - Innside av lår
 - se etter skader
 - prøve fra blod/sæd-flekke med fuktet vattpinne

Se på innsiden av lår

- Merker etter grep
 - Typisk 1-2 cm i diameter
 - Sirkulære eller ovale (gjenspeiler fingre)
 - Merker på innsiden av knær eller lår, etter tvungen separasjon av beina

Den gynekologiske undersøkelsen

- Ikke alltid nødvendig
- Terapeutisk
- Verdighet og kontroll

Hvordan inspisere ytre kjønnsorgan?

- Blotte øye
- Fotokolposkop

Undersøkelse med fotokolposkop

- Tradisjon blant gynekologer og barneleger
- Fotodokumentasjon enkelt med fotpedal
- Funnene kan diskuteres i ettertid med erfarne kolleger ("peer review")

Video kolposkopi av livmorhals

5:23 – 5:34

<https://mediasite.ntnu.no/Mediasite/Catalog/catalogs/MD4043>

<https://ntnu.cloud.panopto.eu/Panopto/Pages/Sessions/List.aspx#folderID=%22762367ac-d676-408d-b659-acc500c0a054%22>

NFOG* e-læreboka, kapittel om Violence against women og
Forensic specimen collection:

<https://www.sundhed.dk/sundhedsfaglig/opslag-og-vaerktoejer/laereboeger/obstetrics-gynecology/gynecology/g-60-violence-against-women/>

**NFOG: Nordic Federation of Societies of Obstetrics and Gynecology*

Funn ved undersøkelse av kroppsåpninger

Inspiser de enkelte organer. Hvert enkelt område skal beskrives med ord. Alle forandringer skal dokumenteres uansett årsak (for eksempel normal variasjon, sykdom eller skade). Oppgi hvilke teknikker som er benyttet (kolposkopi og lignende). Ta prøver mht sæd, glidemiddel og sykdomssmitte. Noter fuktige og tørre sekretflekker. Ta prøve fra disse (også ved opplysninger om slikking av genitalia o.a.).

Munnhule

☐ Skisse☐ Foto

Eventuelle avvik beskrives

Beskrivelse:

Vurdering:

Ytre kjønnsorgan, kvinne

☐ Skisse☐ Foto

Hos ungdom: Vurder pubertetsutvikling (behåringens utbredelse, de små kjønnsleppers utseende, små glatte eller voksent foldet og pigmentert)

Kjønnslepper, se etter skade, hevelse, rødme, sykdom. Bemerk ev fremmedmateriale, piercing, omskjæring
Jomfruhinnebrudd skader, bløddrettelser, gjennomrivninger. Eventuelle avvik beskrives

Beskrivelse:

Vurdering:

Skjede og livmorhals

☐ Skisse☐ Foto

Eventuelle avvik beskrives (skader, rødme, hevelse, fremmedlegeme, utflod, ev. forandringer relatert til slimhinnesykdom / infeksjon / alder)

Beskrivelse:

Vurdering:

Ytre kjønnsorgan, mann

☐ Skisse☐ Foto

Eventuelle avvik beskrives

Beskrivelse:

Vurdering:

Endetarmsåpning

☐ Skisse☐ Foto

Eventuelle avvik beskrives (skader, rødme, hevelse, fremmedlegeme, spenning i lukkemuskel, sykdom, hemoroider, eksem)

Beskrivelse:

Vurdering:

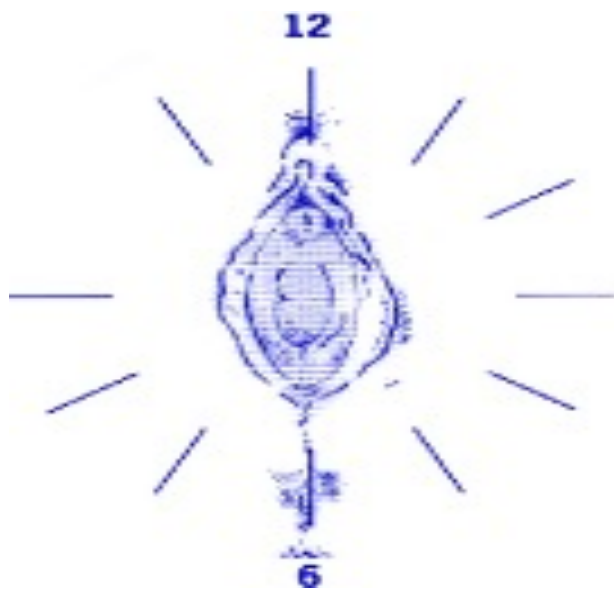
Anoskopi (undersøkelse av indre endetarm)

☐ Skisse☐ Foto

Eventuelle avvik beskrives

Beskrivelse:

Vurdering:

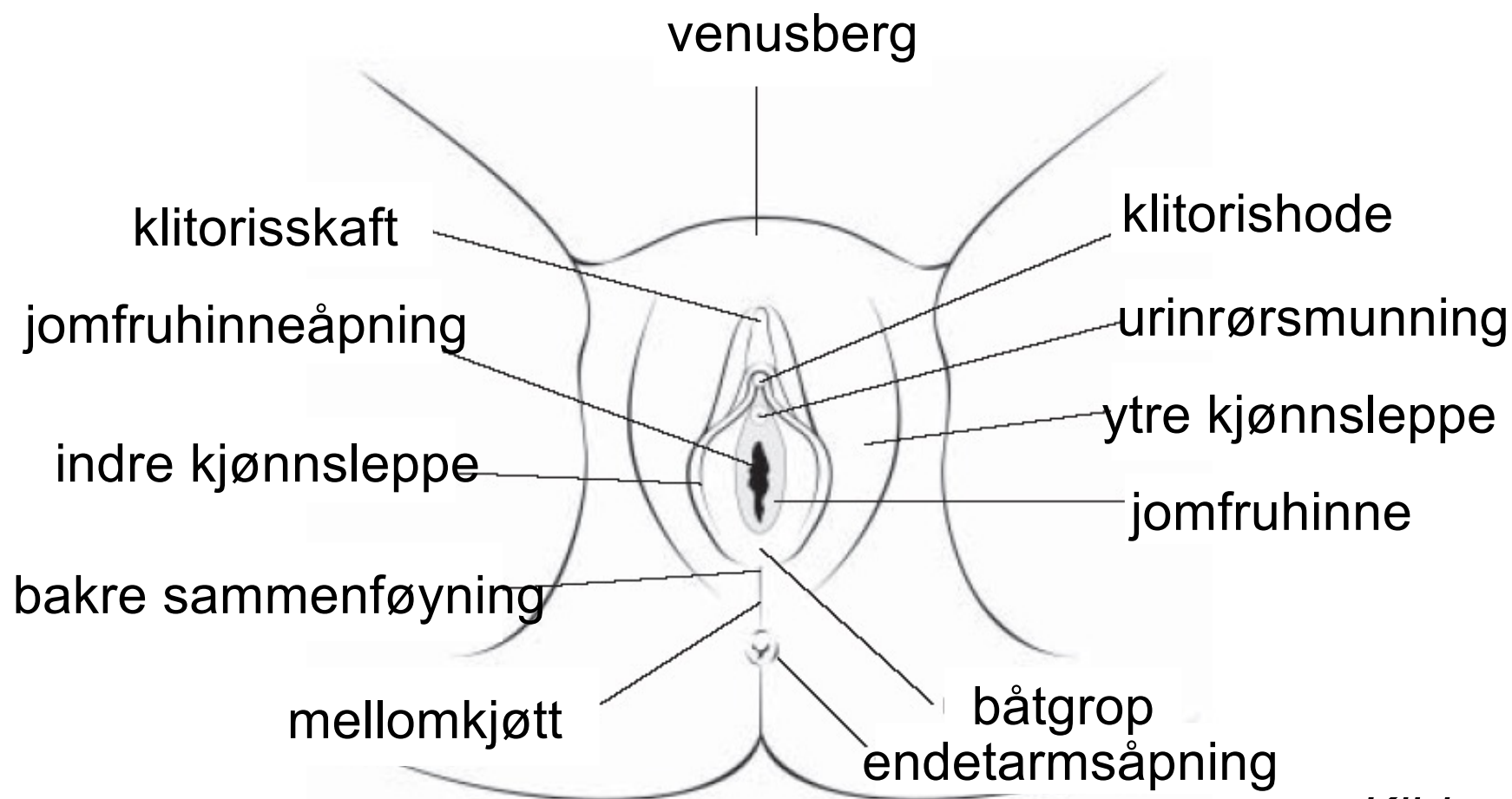

Gjør alltid en god skriftlig dokumentasjon

- Orienter etter klokka
- Bruk skisser
- Tegn inn lokalisasjon og type funn

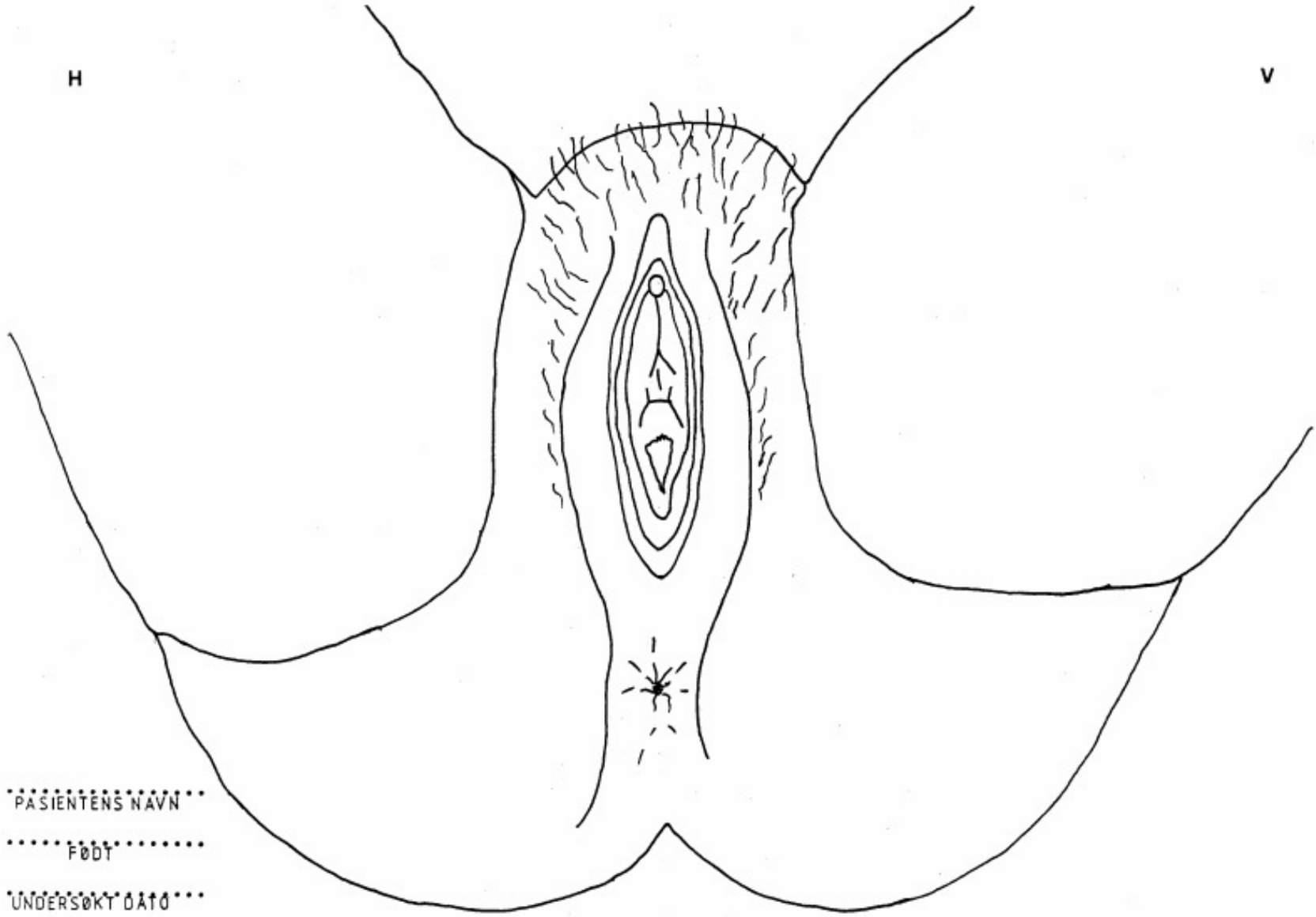
Skisse av kvinnelig underliv

Bruk norske ord!

Kilde: WHO

H V

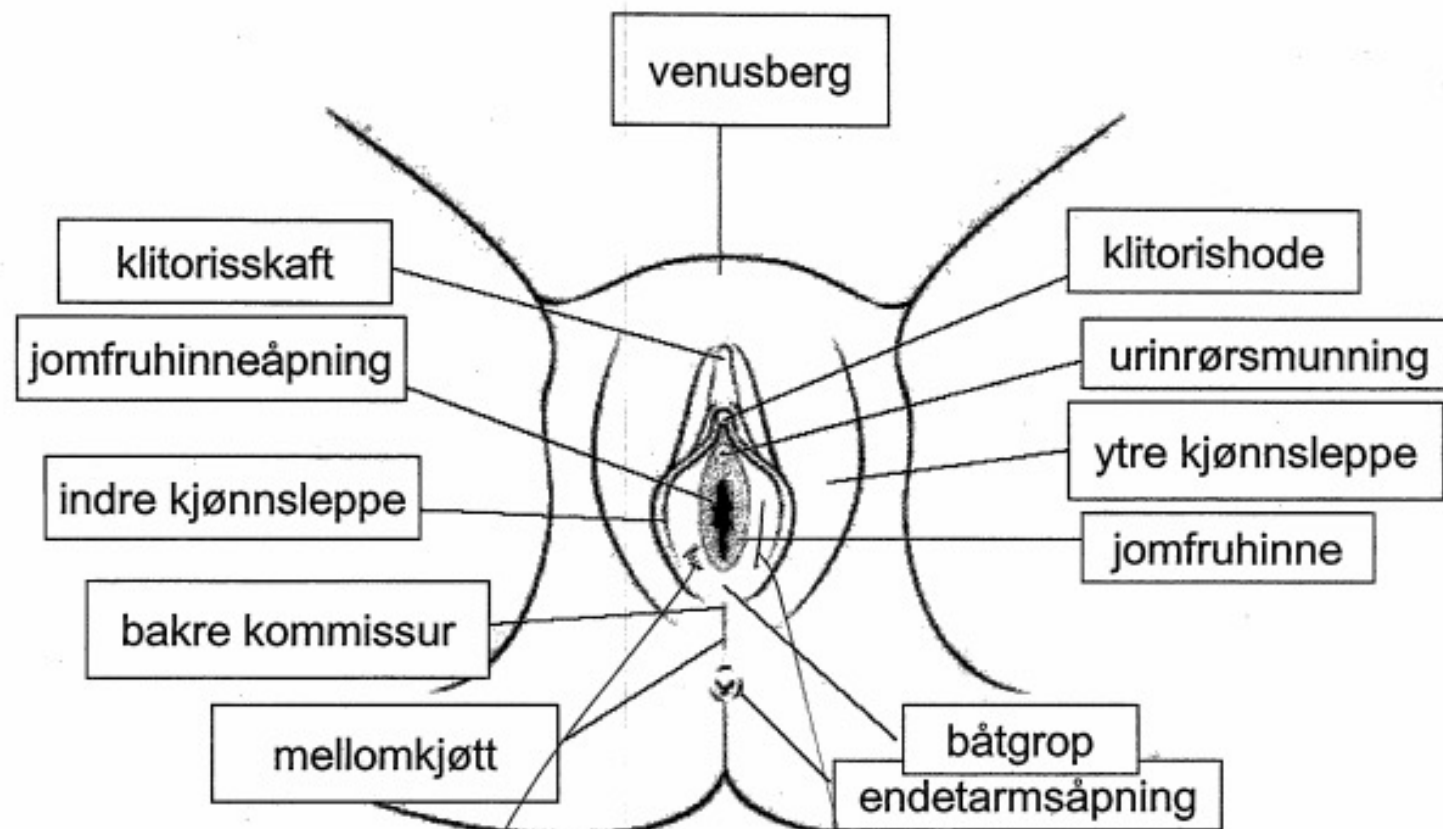
GP-5119-5

LEGENS NAVN/UNDERSKR.

PASIENTENS NAVN
*****FØDT*****
UNDERSØKT DATO
POLITIETS ANM.NR.

Video kolposkopi av ytre kjønnsorgan 2:14 – 2:34

Skisse av kvinnelig underliv

Sår utenfor
skjedeingangen

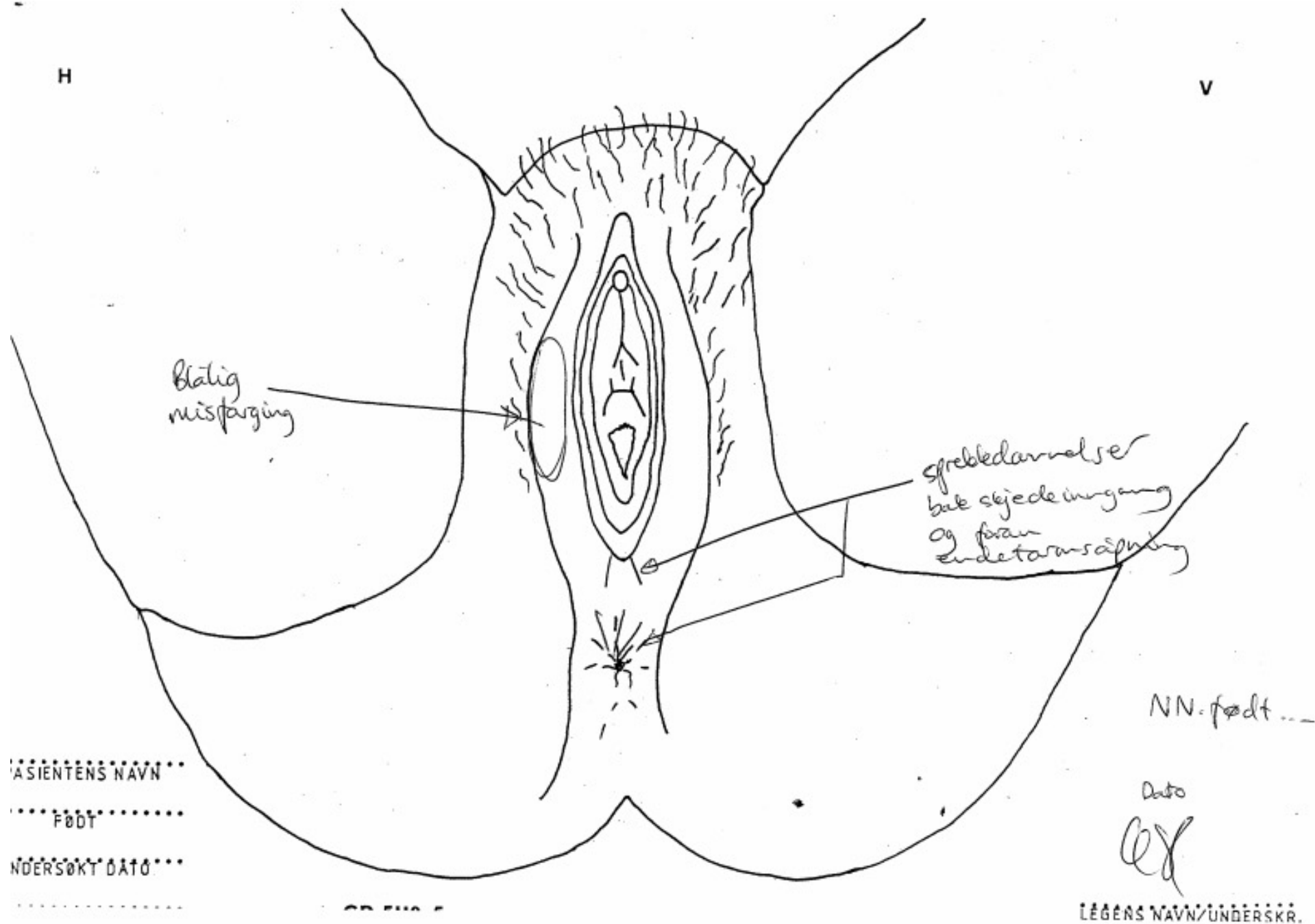
spredning
smal sårstrøk

NN. født...

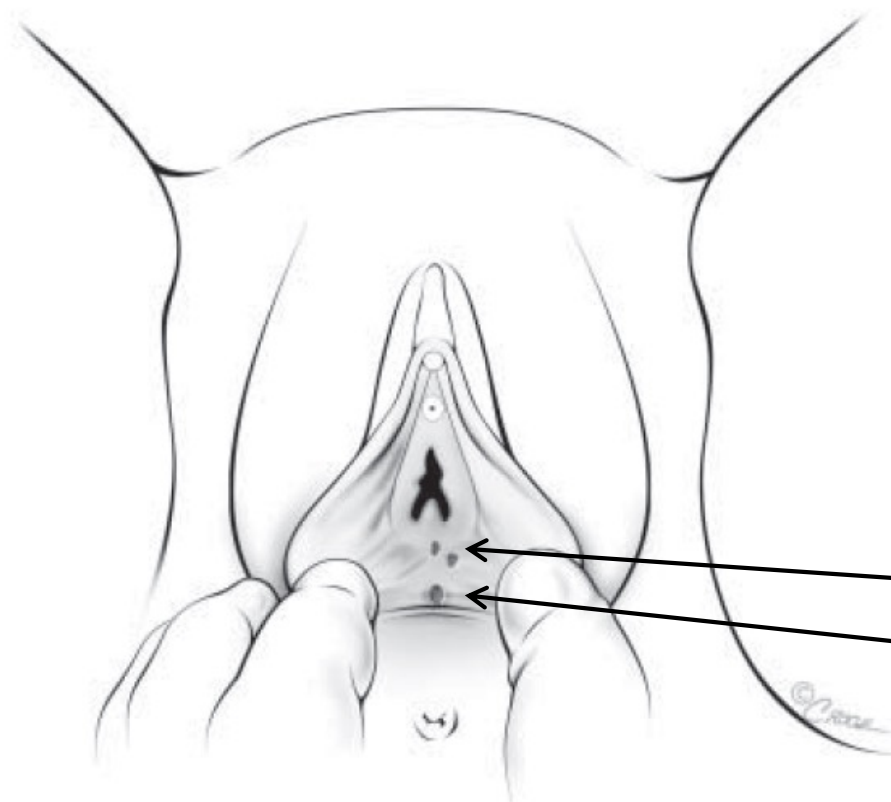
Kilde: WHO

Dato

W

Mange skader er lokalisert slik at de ikke enkelt sees

Rifter i
båtgrop og
bakre sammenføyning

Figure 3 **Posterior fourchette lacerations**

Fra: WHO. Guidelines, 2003

Signe 15 år

Hadde aldri hatt frivillig samleie tidligere. Hun våknet i natt på et nachspiel av at en mann trengte inn i hennes vagina.

- Hvilken anatomisk struktur kan typisk bli skadet i dette tilfellet?

Bruk av vattpinne til å manipulere introitus og hymen

Hold vattpinnen loddrett og
sett den mot basis av vagina
like innenfor jomfruhinna

Video inspeksjon av hymen, separasjon og traksjon, vattpinne 3:03 – 3:31

Hymen

- "Intakt jomfruhinne", halvmåneformet
- Ferske skader:
 - Dype / komplette kløfter
 - Grunne/ overflatiske kløfter
 - Blodutredelser
- Tilhelede: Bare komplette kløfter baktil (kl 4 til 8) er klinisk relevant

Adams et al 2016

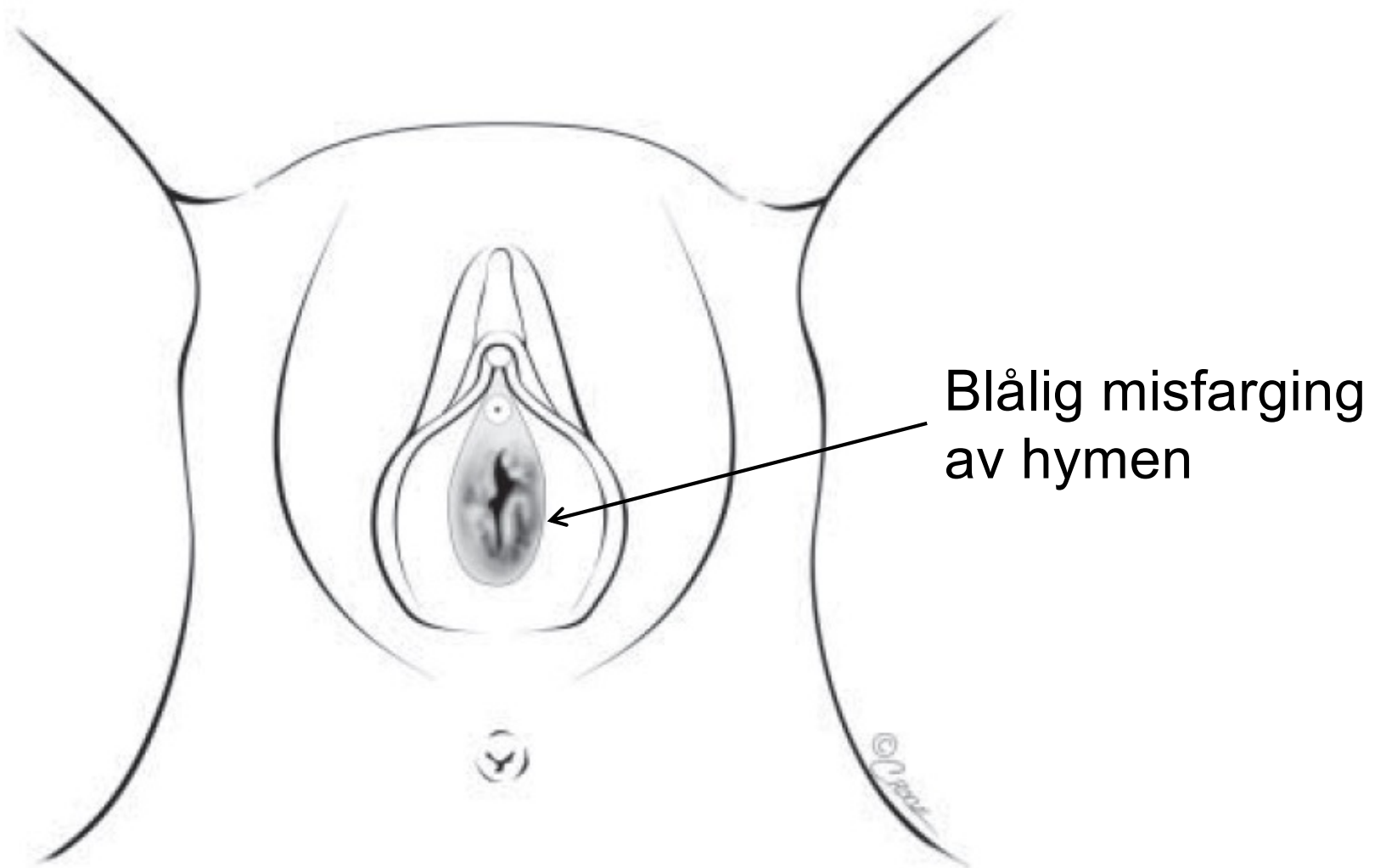

Figure 4 **A bruised hymen**

Fra: WHO. Guidelines, 2003

Oda 24 år

Mannen gjennomførte et samleie mot hennes vilje. Hun ble liggende på ryggen og han var hardhendt.

- Er det noen anatomiske områder som oftest kan bli skadet?

Bakre sammenføyning (commissura posterior)

Marta 18 år

Skolekameraten skjenket henne full og hadde sex med henne. Hun husker lite av det hele, men oppdaget at hun blødde fra underlivet neste morgen. Det var svært sår i underlivet.

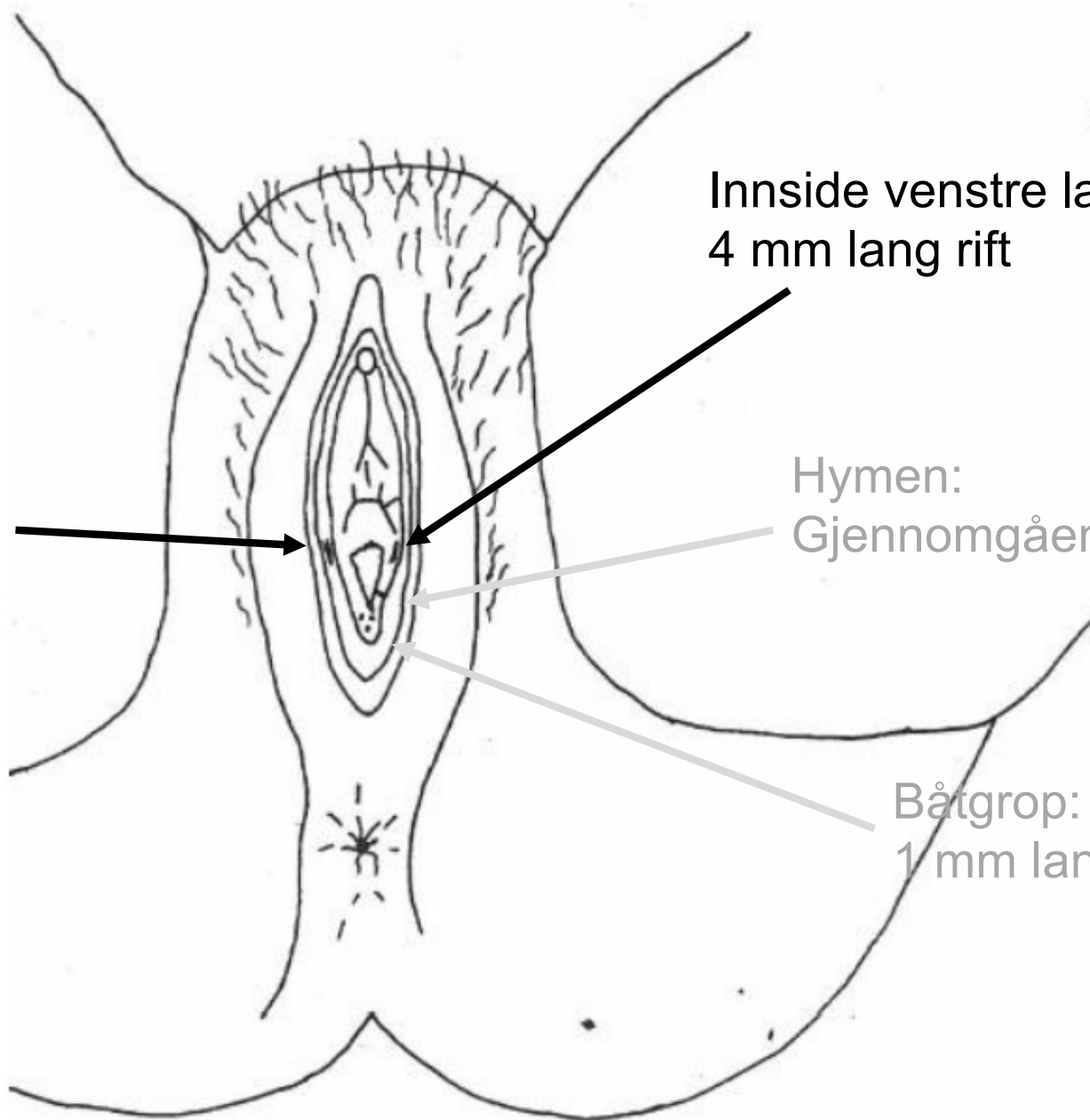
Labiaskader

Innside høyre
labium minus:
4 mm lang rift

Innside venstre labium minus:
4 mm lang rift

Hymen:
Gjennomgående rift kl. 4-5

Båtgrop:
1 mm lange rifter

Jenny 26 år

Vaginalt samleie mot hennes vilje, hun har veldig vondt i underlivet etterpå. Hun kommer til mottaket ca 5 timer etter hendelsen.

- Annen typisk lokalisasjon for akutte skader?

Skader i perineum

Miriam 24 år

- Hva kan være differensialdiagnose her?

Rita 76 år

Rita er lammet i høyre side pga et mindre hjerneslag.

Mannen, en gutt i 20-årene fra den ambulerende omsorgstjenesten, hadde tvunget av henne klærne og gjennomført et vaginalt samleie mot hennes vilje.

Rita har ikke hatt menstruasjon siden hun var 51 år gammel.

Hun bruker ingen hormoner. Hun er enke siden mannen døde for 10 år siden. Hun har ingen ny seksualpartner.

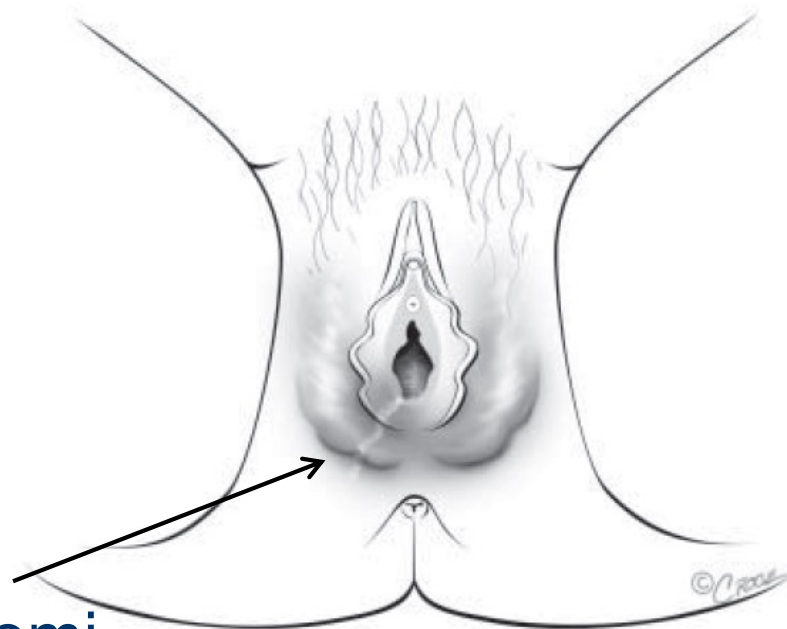
Hun har smerter i underlivet etter hendelsen og blør noe.

- Underlivsskader?

Dokumentasjon ved seksualvold

- Arr bør beskrives
 - lokalisasjon
 - størrelse
 - form
 - farge

Figure 3 External genitalia of postmenopausal elderly female showing a healed perineal laceration from childbirth

Arr etter episiotomi

Fra: WHO. Guidelines, 2003

Anna 30 år

Mannen kastet seg over henne i det hun kom ut fra toalettet i kjelleren på utestedet. Han stakk fingrene ned i trusa og opp i underlivet hennes. Det gjorde vondt. Det er gått ca 4 timer siden overgrepet.

- Noe vits å undersøke underlivet her?

Cervix

Vagina

- Lokalisere blødning og rifter
- Se etter også området under spekelet

Soheila 23 år

Overgriper er fra Afghanistan. Mannen, en bekjent av henne, gjennomførte et analt overgrep mot henne. Det er gått ca 12 timer siden overgrepet.

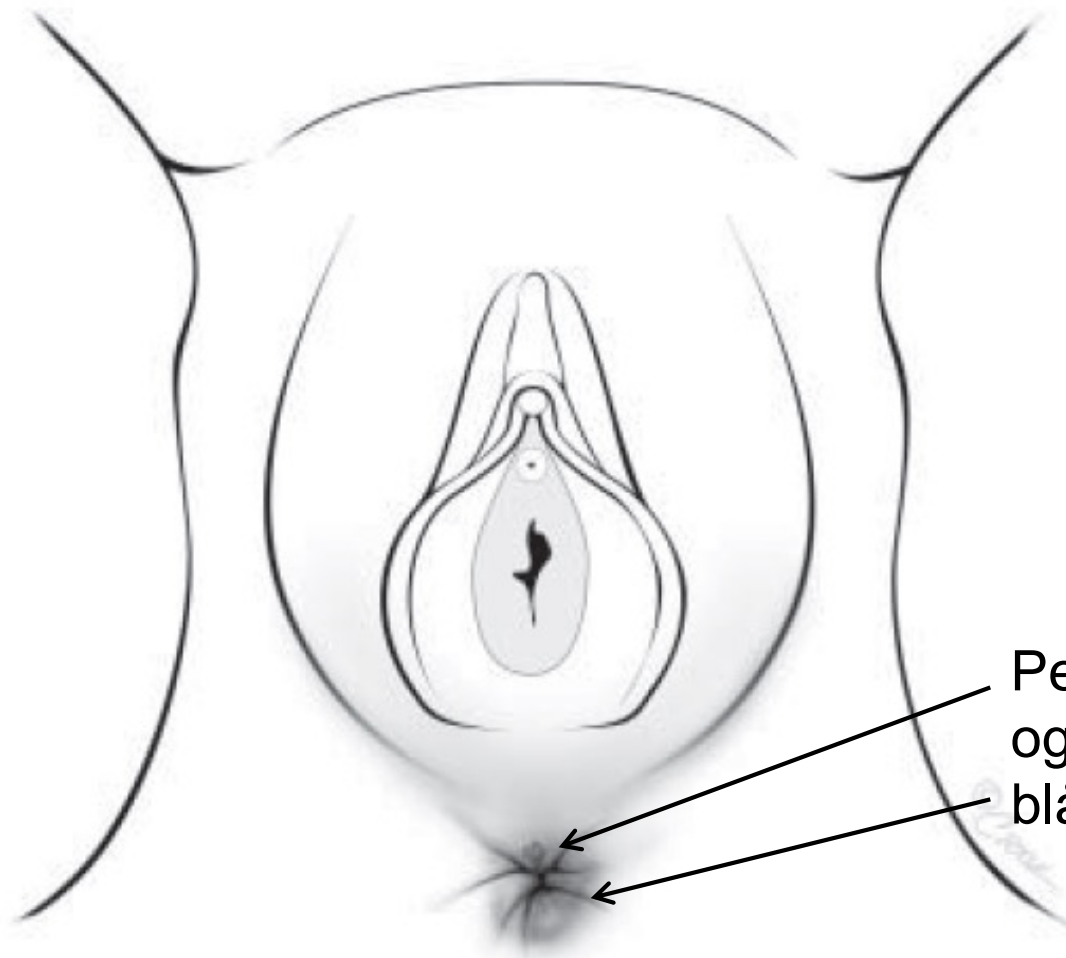
- Typiske skader?
- Behov for tilleggsundersøkelser?

Anal inntrengning

- Et alvorlighetstegn?
- Ofte rapportert nå enn før
- Assosiert med flere anogenitale skader*

Hilden et al 05

Perianale skader

Perianal rift kl 12
og
blålig misfarging kl 5-7

Figure 5 **Perianal bruising and laceration**

Fra: WHO. Guidelines, 2003

Martin 17 år

Han hadde røkt noe cannabis og drukket alkohol. Han hadde blitt med en godt voksen mann hjem fordi han lokket med nachspiel. Det var ingen der og Martin hadde lagt seg til å sove. Han våknet idet den eldre mannen hadde gjennomført et analt samleie mens han sov. Martin har noe smerter i endetarmsåpningen.

- Inspeksjon viser....?

Anoskopi

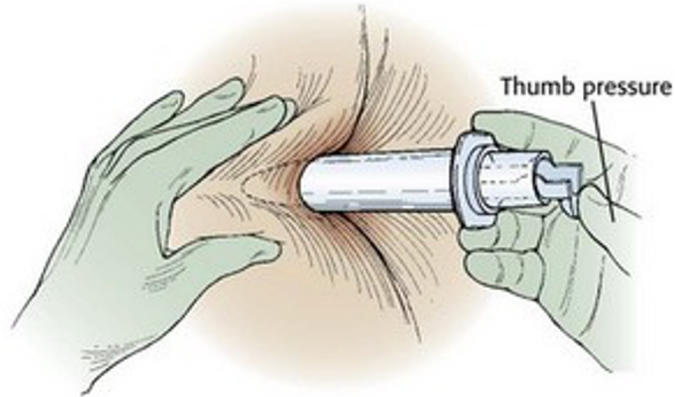

- På indikasjon
- Ta gjerne fotos av ytre endetarmsåpning og også vattpinner herfra
- Ved kort tid fra overgrep og ved anal ejakulasjon, tas vattpinner ved anoskopi (før inn anoskopet (evt med litt xylocain gel på), fjern mandrengen og ta vattpinnene der inne fra

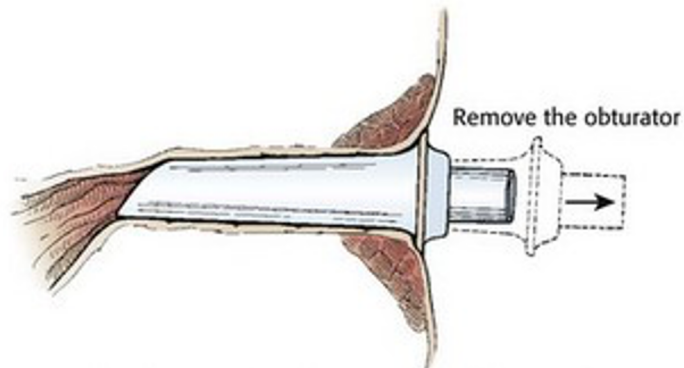
Video 1:37 – 2:10

og 5:38 – 6:51

Anoskopi

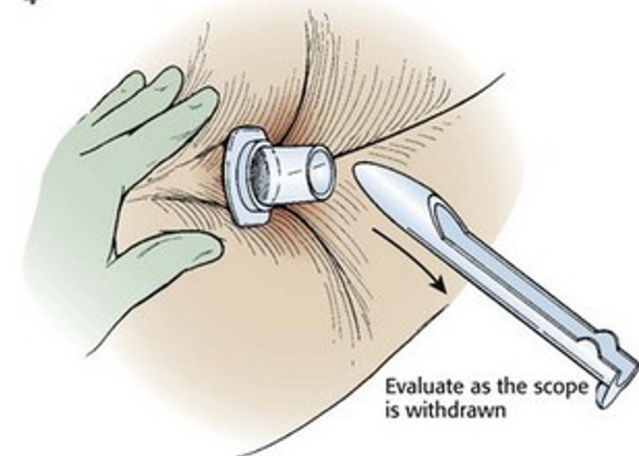

With the obturator fully inserted into the anoscope, carefully introduce the scope into the anus. Hold the obturator in place with your thumb. Use gentle, constant pressure to pass the anoscope into the anorectum. Advance until the outer flange impinges on the anal verge.

Remove the obturator when the anoscope is fully inserted.

4

Gradually withdraw the anoscope and visualize the anal canal. Swab away blood or debris to aid in visualization, culture any discharge, and inspect for hemorrhoids, anal fissures, ulcerations, abscesses, or tears.

<http://clinicalgate.com>

Endring i anal muskeltonus

- Sphincter-skader
 - oftest ved bruk av fremmedlegemer
- Se evt. etter fremmedlegemer og rifter lenger opp ved ano/rectoskopi

Petter 25 år

Den 28 år gamle kameraten skal på festen ha hatt det «litt moro».

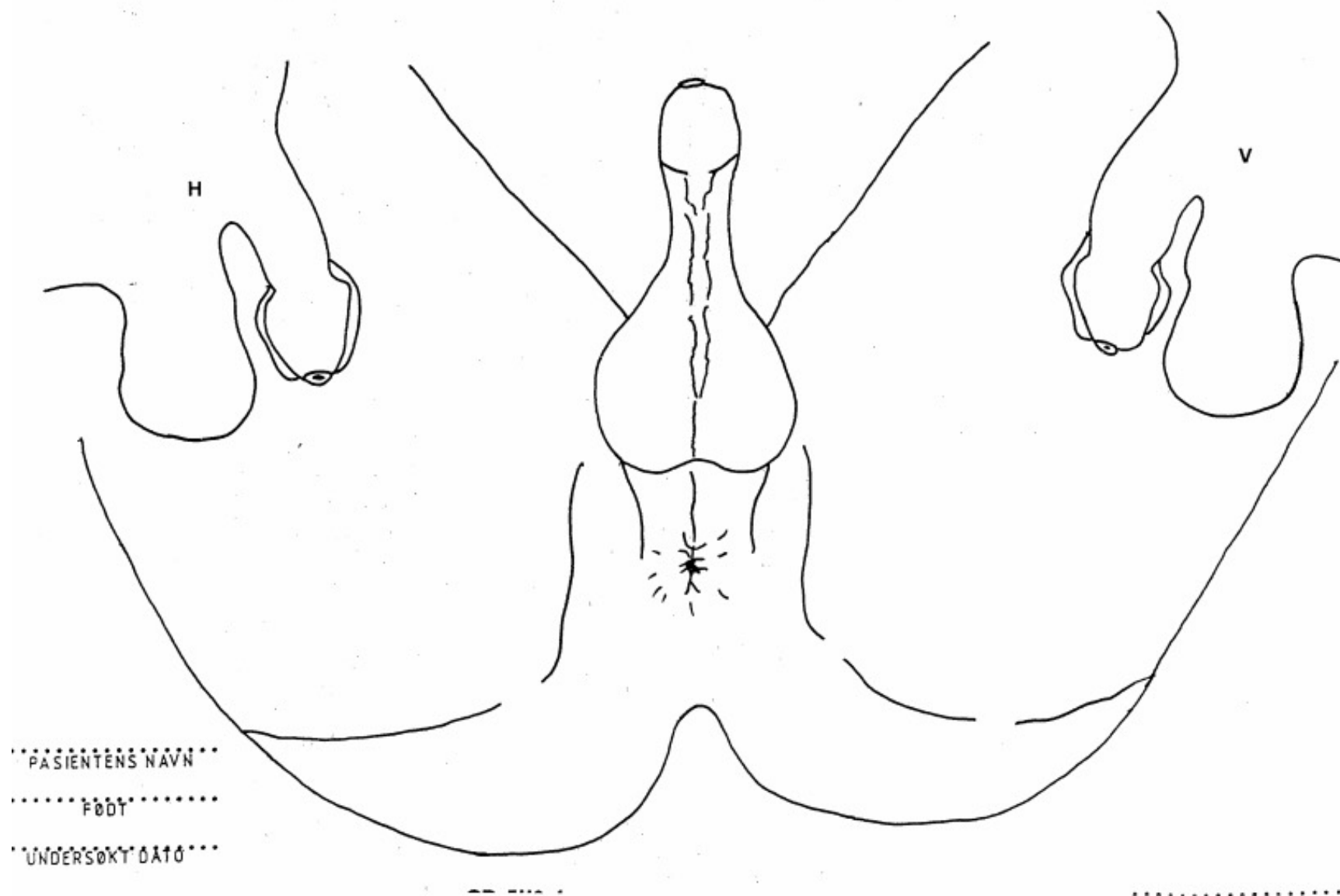
«Han stakk en pinne opp i rumpa på meg. Det gjorde sinnsykt vondt.

Jeg har hatt problemer med å ha avføring etterpå.»

Voldtekt av menn

- Oftere anal penetrasjon av fingre eller fremmedlegeme?
- Orale overgrep
- Beføling eller suging av penis

4

Karl 34 år

Mannen på 44 år tvang ham til å onanere seg og deretter måtte han suge penis.

Ved oralsex

- Munn, hals og hode granskes
- Tegn på irritasjon i ganen/innside kinn ->
- Tannstatus
- Gripemerker etter fingre/ negler ->

Video 5:46 – 6:27

Man må se etter!

Over: Skavsår i ganen på et barn etter oralt sex misbruk.
(Fra boken ABC of child abuse av Roy Meac)

Til høyre: Blødning pga skade på tungebåndet etter påtvunget munnsex.
(Fra Kari Ormstads arkiv)

Grep med hånd

Bilde fra Kari Ormstads arkiv

Oppsummert om skader i kroppsåpninger

- Evt. overflateskader i kjønnsorganene tilheler raskt og oftest uten synlig resttilstand
- Kan være viktig dokumentasjon i enkeltsaker
- Fravær av unormale funn betyr ikke at overgrep ikke har skjedd

Fra Kari Ormstads foredrag Ålesundkonferansen okt 07

Takk!

Foto: Geir Mogen